

Over de inhoud van dit nummer

Jaarverslagen zijn toch wel nuttig. De opstellers van de verschillende hoofdstukken mogen dan vaak het idee hebben, dat hun teksten door niemand worden gelezen, zij vergissen zich, althans wat de auteurs betreft van enkele artikelen in dit Bulletin van het Rijksmuseum. Die auteurs zijn voornamelijk leden van de staf van de Educatieve Dienst van dat museum, alsmede experts van andere instituten, die nauw samenwerken met de Educatieve Dienst. Zij vormen het productie-team voor dit speciale nummer, dat geheel gewijd is aan het werk van de Educatieve Dienst en aan het educatieve werk in het Rijksmuseum, aan de gedachtengangen, die aan dat werk ten grondslag liggen, het (cijfer)materiaal dat de doelen aanwijst, de projecten die worden uitgevoerd en de toekomstdromen. In dit nummer, dat werd samengesteld ter gelegenheid van de Museumdag in het Rijksmuseum – 20 november 1970 –, waar 'educatief werk' aan de orde zal zijn, wil de Educatieve Dienst het werk, zoals dat in het Rijksmuseum door deze Dienst uitgevoerd wordt, zo volledig mogelijk presenteren en motiveren. In de jaarverslagen van het Rijksmuseum vinden een aantal van de hier volgende artikelen hun beginpunt. En het zijn daarin niet de indrukwekkende opsommingen van aanwinsten, bruiklenen, onderhoudswerkzaamheden, personeelsmutaties en bezoeken van hoogwaardigheidsbekleders die de aanknopingspunten bieden. Het is eer de volgorde waarin die, en andere hoofdstukken worden gegeven, of het zijn inleidende ontboezemingen, die, al naar gelang 'de ondergetekende' een andere is, een veranderd inzicht, een nieuwe filosofie openbaren. Het meest opvallend is het in dat opzicht wel, als het jaarverslag van 1963 in de aanvang van het algemeen overzicht meedeelt: 'Het is zinvol ditmaal de bezoekcijfers aan het begin van het jaarverslag te vermelden.

Zij betekenen immers de mate waarin het museum gebruikt wordt, de omvang en de toeneming van de belangstelling van het publiek; . . .'

Daarom begint dit Bulletin dan ook met het publiek, met bezoekers van museums. Want daarmee en daarvoor werkt de Educatieve Dienst. Maar daarom ook is het nodig iets af te weten van de samenstelling van bezoek-groepen. Dat is inderdaad al een aantal malen nagegaan. Samen met een sociologe onderneemt de auteur van het eerste museum-publiek onderzoek in Nederland een analyse van vijftien jaar bezoek-onderzoek. Die analyse wordt dan gegeven als motivering voor de activiteiten van deze Dienst, die liever dan educatief, kijkbegeleidend worden gevonden. Waar de zorg van de kunsthistorische afdelingen van het museum de verzamelingen geldt, daar is de begeleiding van het publiek in die verzamelingen de eerste zorg van de Educatieve Dienst. De wijze waarop dat gebeurt is het onderwerp van het tweede artikel. Een verkenning in 25 opeenvolgende jaarverslagen legde op verrassende wijze een ontwikkeling bloot waar de activiteiten van de huidige Educatieve Dienst noodzakelijkerwijze zo op moesten volgen. Vooral op het klankbeeld wordt uitvoerig ingegaan. De afdeling Nederlandse Geschiedenis is eigenlijk een museum in een museum. In de staf van de Educatieve Dienst wordt daarom een assistent opgenomen met een bijzondere belangstelling voor deze afdeling. Binnen de Educatieve Dienst zal die medewerker speciaal belast worden met het educatieve werk in die afdeling, die in 1971 in een nieuwe opstelling en vanuit een nieuwe filosofie zal worden opgesteld. Over dat specifieke werk handelt het derde artikel. In de twee daaropvolgende stukken wordt ingegaan op andere – meer traditionele – vormen van

publieksbegeleiding. De gespecialiseerde rondleiding voor volwassenen komt eerst aan de orde, waarbij dan ook nog het toekomstperspectief van de rondleiding nieuwe stijl aan bod komt. Daarna wordt museumbezoek voor de lagere-schooljeugd, leerlingen van het basis-onderwijs behandeld. Na deze artikelen, die handelen over bezoekers in het museum en over toekomstige bezoekers, volgt een bijdrage over dienstverlening aan hen, die de hulp van de Educatieve Dienst inroepen niet in de eerste plaats met het oog op een (toekomstig) bezoek. Deze bijdrage gaat over hulp aan scriptieschrijvers, werkstukmakers en spreekbeurthouders, in relatie tot de maandelijks uitgave van de Educatieve Dienst 'Van Tijd tot Tijd', sinds kort 'Kunstrip' genaamd en wezenlijk veranderd. De Educatieve Dienst weet ook niet alles en daarom wordt op het stuk van 'hard-ware' veelvuldig gebruik gemaakt van de know-how van technische specialisten. Over de geluids-presentatie van het klankbeeld volgt zo tot slot een puur technische uiteenzetting. In dit speciale nummer van het Bulletin wordt het werk van de Educatieve Dienst gepresenteerd zoals dat plaats vindt in het ontmoetingsveld van publiek en verzameling. Wij beschouwen die beide als gelijkwaardige partners. Want als er geen verzamelingen waren, dan kwam er geen publiek, en als er geen publiek was, waarvoor werd er dan eigenlijk verzameld?

EDUCATIEVE DIENST VAN HET
RIJKSMUSEUM